

Oppvekst i slektsfosterhjem: unge voksne fosterbarns familieforståelser

Renee Thørnblad og Amy Holtan

Universitetet i Tromsø

Artikkelen omhandler hvordan langtidsplasserte fosterbarn i slektsfosterhjem i alderen 18–22 år forstår sine familierelasjoner. Problemstillingen er hvordan det offentliges involvering har influert på deres forståelse av familie – og hvorvidt dette har endret seg over tid. Materialet artikkelen bygger på, inngår i en oppfølgingsstudie hvor fosterbarn ble intervjuet i 2000 og 2008. De intervjuedes syn på fosterfamilie og relasjoner til foreldre er mer preget av stabilitet enn endring. Hovedtendensen er at det er de ulike personlige relasjonene som betones – ikke kontraktmessige forhold. De intervjuede legger vekt på normalitet i familiesituasjonen, og klientstatus er lite framtre-dende.

Fosterbarns relasjon til biologisk familie har gjennom barnevernhistorien berørt fundamentale spørsmål knyttet til grensedragningen mellom offentlig og privat ansvar. I de senere år har det blitt lagt sterkere vekt på å legge til rette for oppvekst i egen familie eller slekt også når barnevernet iverksetter tiltak og ved offentlig omsorgsovertakelse. Denne artikkelen retter søkelyset mot unge voksne fosterbarn som har vært langtidsplassert i slektsfosterhjem. Langtidsplassing innebærer en vedvarende offentlig regulering av private relasjoner. Formålet med artikkelen er å få kunnskap om hvordan offentlig regulering av familieliv oppleves. Problemstillingen som belyses, er hvordan det offentliges involvering har influert på deres forståelse av familie, og hvorvidt dette har endret seg over tid. Materialet består av kvalitative intervju med fosterbarn da de var barn, og som unge voksne.¹

Fosterhjem er det mest benyttede tiltak ved offentlig omsorgsovertakelse i Norge i dag. Per 31. desember 2009 bodde 8 164 barn i fosterhjem, hvorav 1 858 bodde i slektsfosterhjem (Statistisk sentralbyrå 2011). Den gjennom-

snittlige fosterfamilien gjenspeiler i større grad en tradisjonell kjernefamiliemodell enn hva som er vanlig i øvrig befolkning (Holtan og Thørnblad 2009). Fosterhjemsinstitusjonen har de siste tiårene gjennomgått betydelige differensierings- og spesialiseringsprosesser og tiltagende profesjonalisering. Dette reflekteres i fagterminologien som omgir fosterhjem (Wilson og Evetts 2006). På samme tid har opprettholdelse av relasjonen mellom barn i fosterhjem og deres opprinnelsesfamilie blitt sterkere vektlagt. Ny forskrift om fosterhjem, iverksatt fra 2004, markerte et vendepunkt og slo fast at «Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem» (§ 4). Både ved endringer i juridiske rammeverk og i praksis har slekt, familie og nettverk fått styrket posisjon i barnevernet.

Til forskjell fra hva som er vanlig i andre fosterhjem, er slektsfosterhjem basert på etablerte relasjoner mellom fosterforeldre og fosterbarn og dets foreldre. Fosterforeldrene har ikke meldt en generell interesse for å bli fosterforeldre, men valgt å ivareta omsorgen for et bestemt barn. Det er ikke uvanlig at barnet allerede bor hos slektningene før fosterhjemsgodkjenning. Sagt på en annen måte tas barn som bor i slektsfosterhjem, ikke ut av sin familie – men flyttes til en annen del av familien. Likheten med andre fosterhjem er at offentlig barnevern har overtatt det formelle omsorgsansvaret og dermed kan regulere og kontrollere funksjoner i familien. En følge av dette er at slektsfosterforeldre pålegges restriksjoner i eksempelvis kontakt med egne barn eller søsken som er barnets foreldre.

I et historisk perspektiv er innlemming av slektningers barn i egen familie, etter private avtaler, et kjent fenomen (Sogner og Sandvik 2003, Andresen 2006). Slektsfosterhjem som begrep og omsorgstiltak er imidlertid en relativt ny konstruksjon i offentlige barnevern. Oppvekst hos slektninger er dermed endret fra i hovedsak å være en privat løsning – til å innlemmes som en del av det offentlige barnevernets omsorgstiltak. Dette innebærer at slektsfosterhjem er likestilt med andre fosterhjem og reguleres i henhold til gjeldende regelverk. Gjennom inngripen i privatsfæren utvides det offentliges domener. Barnevernets institusjonalisering av og økte satsning på slektsfosterhjem kan forstås som eksempel på slik ekspansjon. Dette innebærer både økt offentlig kontroll med familien og bruk av familien som løsning på sosiale problemer (Cheal 2008). Parallelt med dette kan prioritering av familie og nettverk innen barnevern også forstås som en form for «refamilisering» (Leira 2004), det vil si en «tilbakeføring» av ansvar for barns oppvekst til familie og slekt, slik tradisjonen tilsier.

Kontraktinngåelse mellom barnevernet og barnets slektninger, og med det formalisering som fosterfamilie, setter bestemte rammer for relasjonene

innen familien, og forholdet mellom familien og dens oppdragsgiver struktureres. Kontrakten er gjensidig oppsigelig, og det er knyttet økonomisk godtgjøring til avtalen. Fosterfamiliens oppfyllelse av forpliktelser i henhold til kontrakten kontrolleres blant annet gjennom tilsyn. Kontakt mellom fosterbarn og deres foreldre reguleres av barnevernvedtak og formaliserte avtaler med barnevernet (fram til 18 år). Fosterhjem som institusjon, og særlig slektsfosterhjem, kan betegnes som en velferdshybrid (Nordstoga og Støkken 2009, Höjer og Nordenfors 2001). Det offentlige og private er vevd sammen, og skillelinjene mellom sfærer og ansvarsområder er uklare.²

Handlingsgrunnlaget for omsorgsutøvelse innen henholdsvis familien og offentlig virksomhet kan analytisk kontrasteres med begrepene *personlig* omsorg, som refererer til det emosjonelle, uformelle, erfaringsbaserte, kontinuerlige, og *profesjonell* omsorg, som knyttes til det formelle, rasjonelle, vitenskapsbaserte og fragmentariske (Holtan 2002). Fosterhjem betraktet som en arena hvor privat og offentlig sfære krysses, viser med andre ord til rasjonaliteter som kan komme i konflikt. Et eksempel på dette er at økonomiske sider ved fosterhjem kan være et sensitivt tema for fosterforeldre (Ulvik 2003). Blandingen av følelser og økonomi berører etablerte tabuer i vår kultur, hvor bytteforhold mellom kjærlighet og penger utelukkes (Bourdieu 1996). Økonomisk kompensasjon kan komplisere forståelsen av relasjoner i en familiekontekst og stille spørsmål om motiver for fosterhjemsetablering. Denne blandingen innebærer altså motsetninger og paradokser som kan influere på fosterbarns forståelse av familie. Et annet eksempel på at rasjonaliteter krysses, er at benevnelser som beskriver relasjoner, roller og praksiser i den private sfæren, erstattes med fagterminologi fra behandlingssystemer og byråkrati: Fosterhjem omtales som *base* eller *omsorgstilbud*, støtte ved utflytting fra familien blir til *ettervern*. I slektsfosterhjem omdefineres besteforeldre og tanter til *fosterforeldre*, barnebarn blir *fosterbarn*. Et slikt «systemspråk» hvor situasjonsbeskrivelser tilpasses velferdsinstitusjonens etablerte kategorier og de handlingsmodeller som institusjonen råder over, er ifølge Järvinen og Mik-Meyer (2003) sentralt i klientgjøringsprosesser. Dette er prosesser «hvor individers situation afklares ut fra institusjonelt fastlagte diagnoser og forståelsesrammer; hvor klienter tilpasses kategorier, der motsvarer de foranstaltninger og handlingsmodeller, velfærdsinstitusjonene råder over» (Järvinen og Mik-Meyer 2003:10). I dette ligger det at personers problematikk ikke bare kategoriseres, men også konstrueres i henhold til institusjonens tilgjengelige kategorier. Eksempler på institusjonelt forankrede «problemidentiteter» innen barnevernet er *barnevernsbarn* og *risikobarn*, benevnelser som implisitt forbindes med risiko for skjevutvikling eller sosiale avvik.

I denne artikkelen stiller vi spørsmål ved hvorvidt institusjonalisering av slektsfosterhjem har betydning for hvordan unge voksne i slektsfosterhjem forstår sine familierelasjoner.

Problemstillingen belyses med følgende underspørsmål:

Hvem inkluderer fosterbarn i slektsfosterhjem i sin familie?

Hvordan forstår fosterbarn i slektsfosterhjem sin relasjon til biologiske foreldre?

Hvilken betydning har statusen som fosterbarn i slektsfosterhjem?

Fosterfamilie kan forstås som barnevernets «konstruerte» familie. Fosterhjem som sosialpolitisk tiltak er bygd opp etter modell fra kjernefamilien. I familiepolitiske kontekster understrekes *familien* som samfunnets grunnleggende enhet, en arena for nærhet og tilhørighet. Familie består av relasjoner hvor aktørene kjenner til og forventer en bestemt atferd av hverandre, og det er en forutsigbar interaksjon (Cheal 2008:8). Familie relateres til og kan overlappe begreper som slekt, samboere, ekteskap og hushold, og forholdet mellom disse har endret seg gjennom historien (Syltevik 2000). Familieopp-løsning, nyetablering og nye familiepraksiser medfører en utvidelse av familiemodeller. Ifølge Finch (2007) vil familie i dag i større grad defineres av å *gjøre* familie enn av å *være* familie. Hva som er familie for enkeltindividet, vil ofte endres i løpet av livsløpet. I dette ligger det at familie må framvises (*display*) gjennom praksiser, symboler og fortellinger. *Framvisning* er prosesser hvor individ og grupper viser hverandre og et relevant publikum at de utfører familiehandlinger, og dermed bekrefter relasjonen som familierelasjon, hvem man hører til, og gjør familiens konturer synlige (Finch 2007:70).

Variasjonen av eksisterende familiestrukturer vil prege de forståelser og definisjoner av *familie* som gjør seg gjeldende til enhver tid (Cheal 2008). Bourdieu (1996:20) sier det slik:

Every time we use a classificatory concept like 'family', we are making both a description and a prescription, which is not perceived as such because it is (more or less) universally accepted and goes without saying. We tacitly admit that the reality to which we give the name 'family', and which we place in the category of 'real' families, is family in reality.

I den konstruktivistiske forståelsen som vi legger til grunn, ses familie som åpen og foranderlig. I et slikt analytisk perspektiv vil nye familiemedlemmers posisjoner være resultat av refleksive, forhandlede prosjekter hvor også fosterbarnet er aktør. Fosterbarns beskrivelser av familie vil variere med familiekonteksten de selv inngår i.

Forskning om voksne fosterbarns familieforståelse

I en forskningsgjennomgang fra 2010 (Backe-Hansen mfl. 2010) påpeker forfatterne at det er et behov for forskning om barns og unges egne erfaringer med fosterhjems plasseringer. Dette gjelder særlig barns og unges syn på slekts plasseringer, et tema som betegnes som et kunnskapshull. Vår artikkel med fokus på fosterbarns erfaringer fra slektsfosterhjem er et bidrag til denne tematikken. Fordi det mangler forskning om slekts plasserte unge voksne fosterbarns erfaringer og familieforståelse, har vi valgt å vise til nordisk forskning som har berøringspunkter til vårt tema. Nordisk forskning er også mest relevant ut fra likheter i samfunnsforhold, lovverk og velferdsordninger. Forskningen som refereres under, gjelder fosterhjem generelt, eventuelle slektskap mellom fosterbarn og fosterforeldre er ikke alltid gjort rede for. Det er variasjoner i utvalgs kriterier og metodologisk tilnærming i den refererte forskningen.

I en svenske delstudie av ni langvarig plasserte fosterbarn i alderen 17 til 22 år (ikke slekt) beskrives deres familierelasjoner som *bristande* (Vinnerljung 1996:233). De fleste ønsket å ha fosterhjemmet som sin familie eller som tillegg til sin opprinnelige familie. I Anderssons (2008) longitudinelle studie intervjuet hun fosterbarn i Sverige over en periode på 25 år. I dette inngår intervju med 20 unge voksne om deres forhold til familie og fosterfamilie. De fleste hadde fortsatt kontakt med fosterforeldrene. En konklusjon hos Andersson er at en inkluderende holdning fra fosterhjem til opprinnelig familie bidrar til stabilitet, men hun påpeker at det ikke nødvendigvis er en forbindelse mellom stabilitet, plasseringstidspunkt og senere familierelasjoner. På denne bakgrunnen stiller hun spørsmål ved hvorvidt karakteristika ved relasjonene er mer bestemmende for stabilitet enn omvendt.

Midjos studie fra 1997 er basert på spørreskjema til 47 fosterbarn i alderen 17–26 år i Norge. Studien fokuserer på ulike omsorgsmodeller og implikasjoner av disse for familierelasjoner og identitetsdannelse. Her beskrives hvordan fosterbarn etter lang tid i fosterhjem opplever ulik familiemessig tilhørighet. Fosterforeldrene har en sentral posisjon, og barnas tilhørighet til fosterfamilien som familie er sterk. Svært få konstituerer sin sosiale identitet i relasjon til slektskapsrelasjoner alene. Mange har likevel en identifikasjon med biologisk familie (Midjo 1997:159–160). I en norsk kvalitativ longitudinell studie av 85 tidligere barnevernklienter med atferdsvansker beskrives deres forhold til sine foreldre og «signifikante andre» slik de opplever dette som voksne (Helgeland 2007). Undersøkelsen viser ulike mønstre og store variasjoner i foreldre–barn–relasjonene og at andre enn foreldrene kan ha stor betydning. Relasjonenes betydning varierer gjennom ulike perioder.

Oppsummert gir denne forskningen et sammensatt bilde av fosterbarns posisjon i og forståelse av familie. Som hovedtrekk har fosterforeldrene en sentral posisjon i barnets familie, og opprinnelsesfamilie tillegges vekt.

Utvalg og metode

Denne artikkelen er basert på intervju med fosterbarn i slektsfosterhjem. 17 barn ble intervjuet en gang i 2000, og ni ble intervjuet i 2008. De var da henholdsvis 9–13 år og 18–22 år. Barna ble første gang rekruttert via barneverntjenesten i hele landet etter samtykke fra foreldre. Samtlige 17 fosterbarn som ble intervjuet i 2000, ble forespurt i 2008 via fosterforeldrenes adresse. Ni samtykket til å delta, og samtlige ble intervjuet. Rekrutteringsprosedyrene kan tenkes å ha hatt innflytelse på hvem som deltok både i 2000 og 2008. Omfattende samtykkeprosedyrer kan ha medført for eksempel at barn av foreldre som var uten fast bopel i 2000, falt ut (se Holtan 2002:86–87). I 2008 kan en grunn til frafall være at enkelte ikke mottok forespørselen.

I 2000 inngikk i tillegg også en landsdekkende spørreskjemaundersøkelse til fosterforeldre og til 124 barn i slektsfosterhjem (Holtan 2002). Vi henvendte oss bredt i 2000 og fikk en oversikt gjennom spørreskjema-studien over forekomst og særtrekk ved slektsplasseringer. De 17 barna som ble intervjuet i 2000, og som dannet grunnlag for oppfølgingsstudien i 2008, hadde bodd like lenge hos og hadde samme slektskapsrelasjoner til fosterforeldrene som barna i spørreskjema utvalget, men var eldre ved plasseringstidspunktet (4,1 år og 2,7 år).³ Vi har derfor ikke grunn til å anta at vårt utvalg skiller seg vesentlig fra den alminnelige slektsfosterhjempopulasjonen.

Intervjuene i 2000 foregikk i fosterhjemmet og var organisert som livsformintervju. Et sentralt tema den gang var barnets forståelse av familie. Intervjuene i 2008 (50–100 min.) hadde en samtaleform, ble tatt opp på disk og transkribert. Temaene i intervjuene i 2008 var rettet mot barndom og oppvekst og kan således sies å være delvis retrospektivt; erfaringer med og synspunkter på fosterhjem i slekt, kontakt med foreldre og barnevern i oppveksten. Tematikken kretset også rundt situasjonen i dag og tanker om framtiden; overgang til selvstendig tilværelse, kontakt med familie og fosterfamilie, jobb og utdanning. Sted for intervju ble valgt etter intervjuerens ønske, sju i deres hjem og to på annet sted.

Vårt epistemologiske utgangspunkt er at materialet konstrueres gjennom interaksjon i intervjuet. Teksten fra intervjuene er altså ikke et resul-

tat av intervjuerens «avdekking» av skjulte informasjoner eller sannheter, men av intervjuedes og intervjuers nødvendige og uunngåelige involvering i intervjuprosessen (Holstein og Gubrium 2003:4). På hvilken måte de intervjuedes forhistorie, deres aktuelle situasjon og andre forhold spiller inn og påvirker utsagn i intervjukonteksten, er uoverskuelig for forskeren. For eksempel kan fosterbarnas tidligere erfaringer fra intervju og intervjuliknende situasjoner påvirke deres utsagn og framturen i våre intervju. Materialet består av de intervjuedes erfaringer og meninger slik de valgte å presentere dette i denne konteksten. Betraktet med Finch' (2007) bruk av begrepet *display* viser fosterbarna gjennom sine fortellinger fram sin oppfattelse av familie og sin egen posisjon i fosterfamilien.

Ved å sammenstille materialene fra 2000 og 2008 studerer vi endring og stabilitet over tid i de intervjuedes forståelse av egen familiesituasjon. Vår tilnærming samsvarer med Neales og Flowerdews (2003:194) definisjon av oppfølgingsstudie: «pre-existing sample is tracked down and re-interviewed in order to chart changes in circumstances and perceptions». Sentrale temaer i analysen (familienettverk, kontakt med foreldre, søsken, barnevern) dannet grunnlag for re-analyse av materialet fra de samme fosterbarna fra 2000. Intervjumaterialet er lest systematisk «på langs og på tvers» (Haa-vind 2000). Kontinuitet og endringer i de intervjuedes opplevelser framgår gjennom lesning på «langs» (dvs. at den enkelte intervjuedes framstilling av bestemte temaer forfølges over tid gjennom begge intervjuer). Fortolkning «på tvers» refererer til at bestemte temaer fokuseres på tvers av intervjumaterialet. På denne måten framkommer variasjoner og fellestrekk i hvordan de intervjuede betrakter sin posisjon i familie og fosterfamilie. I framstillingen av empirien er anonymiteten ivaretatt ved at kjønn og lokalisering kan være endret.

Intervjupersoner

Intervjupersonene i 2008, fire gutter og fem jenter, hadde hele eller det meste av sin oppvekst i slektsfosterhjem. Fem bodde permanent fra ett til fire års alder i samme fosterhjem inntil voksen alder, en av disse hadde tidligere plassering på barnehjem. En flyttet fra slektsfosterhjem til annet fosterhjem i 13-årsalderen etter å ha bodd i fosterhjem fra ettårsalder. Tre var seks år og eldre da de flyttet i slektsfosterhjem, hvorav to hadde bodd på institusjon og/eller fosterhjem. To fosterbarn flyttet fra slektsfosterhjemmet i tenårene, tidligere enn planlagt. Den ene av disse to flyttet til annet fosterhjem, årsaken til flyttingen var omsorgssvikt i slektsfosterhjemmet. Den

andre flyttet til institusjon og foreldre, årsaken til flyttingen fra slektsfosterhjemmet var fosterbarnets adferd. På intervjutidspunktet i 2008 bodde én på institusjon, fire bodde i fosterhjem, én i samboerforhold og tre bodde alene. Ingen av guttene var etablert i selvstendig bolig. Alle var i arbeid, skole eller under opplæring.

Bakgrunnen for omsorgsovertakelsene var ifølge intervjupersonene foreldrenes livsførsel, som for de fleste var preget av rus. Alle foreldre hadde hatt mulighet til samvær. En mor døde mellom intervjutidspunktene. Samtlige hadde søsken i samme eller andre fosterhjem eller hos en av foreldrene. Sju bodde i fosterhjem i mors slekt, og to i fars slekt. Dette var seks besteforeldre og tre tanter. Slektsfosterfamiliene utgjør en variasjon bestående av enslige og av samboende, gifte og enkjønnete par, med og uten felles barn. Tre fosterforeldrepar skilte seg. Fosterbarna ble da boende hos fostermoren etter skilsmissen.

Relasjoner, familie og nettverk

Et trekk ved fosterbarnas beskrivelser av familie er at de forholder seg til store familiesystemer, ofte med uklare konturer. Dette ser vi ved begge intervjutidspunktene. I fosterbarnas beskrivelser av hendelser og relasjoner inngår innviklede og sammensatte familiekonstellasjoner, for eksempel *broren til faren til søster* eller *fosterbestemor til broren* eller *mor til fosterfars datter*, osv. En jente (22) fortalte at hun en tid hadde *bodd hos fostermors ekssvigerforeldre, jeg kaller dem for mor og far*.

Dette gjelder særlig for de fosterbarna som har opplevd oppbrudd i fosterfamilien. En annen faktor som bidrar til størrelsen på nettverk, er at de fleste har søsken som har ulike fedre, og som bor i forskjellige familier. Noen har søsken de ikke kjenner, andre har nære søskenrelasjoner eller begge deler. Fosterforeldrenes barn betraktes på forskjellig vis, som egne søsken eller som for eksempel «tantes barn». I noen av fosterhjemmene hos besteforeldre er også tanter sentrale, nære personer for fosterbarna.

Et annet trekk er at mødre inngår i familiebeskrivelsene, fra en type nexusperson i nettverket eller en nær venninne, til en fosterbarnet holder kontakt med på linje med annen slekt. Mødrene inngår i fosterbarnas beskrivelser av oppvekst og dagens situasjon, enten det gjelder de intervjuede selv eller for eksempel som bindeledd mellom søsken: *Så det er jo mamma som er ... leddet mellom oss (søsken) (...) Så hvis noe skulle ha skjedd med mamma, så er jeg livredd for at vi skulle ha mista kontakt.* (Jente 20) Noen beskriver relasjonen til mor som mer distansert: *Nei, jeg snakker med hen-*

ne på telefonen, og så reiser jeg over til henne av og til på besøk ... for å slippe av en helg – komme meg ut på landet. (Gutt 18)

Relasjonen til mødrene ser ikke ut til å ha endret seg vesentlig for den enkelte over tid. Mødrene som var aktivt tilstedeværende da barna var yngre, er det fortsatt, de som var mer fraværende, forblir fraværende.

I ett tilfelle var kontakten med mor mer eller mindre opphørt: ... *det ... var regelmessig kontakt inntil for tre–fire år siden. Jeg var jo også og besøkte henne en gang imellom, og vi snakket i telefonen. Men ... av en eller annen grunn så døde kontakten – sluttet kontakten. Jeg syns jeg har gjort en del for ..., men jeg føler at jeg ikke får noen respons, så.* (Gutt 19)

I intervjuet med 19-åringen som barn formidlet han imidlertid at moren var såpass perifer at han ikke betraktet henne som mor.

I likhet med i 2000 var fedre i 2008 i ytterkanten av familienettverket eller langt på vei fraværende i sine barns beskrivelser. En av jentene (20) sa det slik: *Altså, mennene i familien vår, de holder seg veldig mye utafør. Fravær spenner fra at far er fraværende, ikke er identifisert og omtales som biologisk opphav – eller han er sett eller påtruffet tilfeldig, uten videre kontakt: Jeg har truffet han før, men det har ikke vært noen sånn jevnlig kontakt med han. Nei, det er bare sånn – av og til. ... en og annen gang ... Det er sånn hvert fjerde–femte år.* (Gutt 20)

Noen hadde sjelden kontakt i det daglige, men kunne møte far når han deltok i høytider eller andre sammenkomster: ... *vi har jo alltid snakka om han og snakka med han på telefonen og sånn, men han har liksom aldri vært til stede sånn – Det gikk kanskje et år og to mellom hver gang jeg så han.* (Jente 19)

Fraværet av kontakt knyttes ikke primært til begrensninger fra fosterforeldre eller barnevern, men til fedrenes livsførsel og manglende initiativ: *Han var jo på kjøret helt til jeg var 13–14. Så holdt han på og tok kontakt med meg – når han var full, så ville han ha kontakt med meg. Når han var edru, så var han helt stille, så – Når jeg var 14, kanskje, så kom han inn på behandling, så da har jeg hatt litt kontakt med han også.* (Jente 20)

De fleste omtaler fars fravær som noe de er vant til, og som *bare er sånn*. Hvilken betydning fraværet tillegges utover dette, uttrykkes i liten grad: *Jeg tror ikke det går så bra med han. Jeg tror det bare har med det å gjøre. Og så velger han å trekke seg unna. Og det er jo egentlig bare ... bra. Altså, det er jo ikke bra, men – Det er bedre enn om – ja –.* (Gutt 21)

Til forskjell fra kontakten med mødrene har enkelte mer kontakt med fedrene som voksen enn som barn. Ifølge en av jentene hang dette sammen med at faren sluttet å ruse seg og ble en *normal pappa*. For en annen gjaldt det at hun nå var gammel nok til å forholde seg til farens rusmisbruk, og

ikke vil legge stein til byrden for sin far ved å holde seg borte fordi han var ruset. Kontakten hadde tidligere blitt regulert av barnevern eller fostermor, nå som myndig kan hun gjøre egne valg.

Fosterbarna har i ulik grad opplevelse av at samvær reguleres eller på andre måter preges av barnevernets involvering. Fosterbarnas innflytelse og muligheter til å gjøre egne valg knyttet til samvær har økt med alderen: *Først så hadde vi vel fire timer i måneden, og så ble det høyna til seks ... Så tror jeg det ble åtte ... en gang i måneden. Og så når vi da ble litt større og kom liksom i tenåringsårene, så søkte vi mer til mamma sjøl. (...) Men nå så sier jeg til bestemor at jeg skal inn til (byen) og besøke mamma. – Og da sier bestemor: Ja, bare gjør det, men vær forsiktig, liksom. Hun har jo skjont at – eller hvis jeg vil møte mammaen min, så drar jeg og møter henne, liksom. Og da er det ingen som kan nekte meg å gjøre det.* (Jente 21)

Selv om samvær mellom fosterbarn og foreldre har vært formelt regulert av barnevernsvedtak til de fylte 18 år, er det ikke dette som preger ungdommenes framstilling av hva som er avgjørende for deres kontakt med foreldrene. En hovedtendens er at ungdommene framstiller kontakten med foreldrene gjennom oppveksten som basert på en form for åpenhet; ønskelig fra barnevernets og fosterforeldrenes side. Foreldrene som har holdt kontakt, har gjerne en selvfølgelig plass ved høytider og familiebegivenheter og kan involveres i dagligdagse spørsmål. Rammene som ligger i vedtak om samvær, og fosterforeldres, slektingers og barnas (tilsynelatende) inkluderende praksis, ser også ut til å bidra til at foreldrene holdes inne i familiesystemet. Alvorlig omsorgssvikt, ofte som følge av foreldres rusbruk, har ikke stoppet foreldrenes mulighet til kontakt og i enkelte tilfeller relativt utstrakt samvær med barna. I de tilfellene kontakten er svært begrenset eller fraværende, skyldes dette, slik de intervjuede beskriver det, at foreldrene trekker seg. Begrensninger i kontakten har i hovedsak vært forårsaket av foreldres rusmisbruk, fengselsopphold, flyttinger o.l. Kontaktmønsteret som etableres i oppveksten, ser ut til å fortsette i ung voksenalder.

Selvframstilling: barnebarn eller fosterbarn?

De intervjuede har mange års erfaring fra kontraktsbaserte offentlige fosterhjem. Hvordan preger dette deres framstilling av egen plass i familien og betraktninger om familie? Vi ser to hovedtrekk i materialet: ett der *det vanlige* ved familiekonteksten trekkes fram, vanlige familiebetegnelser gjelder og barnevernet har en perifer plass i deres beskrivelser. Dette gjelder flertallet. Det andre trekket er selvframstillinger hvor den intervjuede omtaler seg

selv som fosterbarn eller på andre måter uttrykker en sterkere identifikasjon med denne statusen. I kontrast til ungdommene som i liten grad identifiserer seg med en klientstatus, hadde barnevernet en mer sentral rolle i disse fosterbarnas beskrivelser.

Et fellestrekk ved intervjuene i 2000 og 2008 er at slektsbenevnelser som bestemor og tante/onkel ble brukt i omtalen av fosterforeldre der *vanlig familie* var sentralt: *I mine øyne er det ikke noe problem å være fosterbarn. Men mormor er mormor, mamma er mamma.* (Jente 20) I omtalen av seg selv og andre i fosterfamilien, eller i forhold til barnevern og nettverk, la de lite vekt på formelle statuser i fosterhjemmet: *Det er ikke noe annet enn å være et vanlig barn i en vanlig familie. (...) Jeg har vokst opp som enebarn.* (Jente 20)

De kulturelt tilgjengelige kodene for roller og relasjoner passer ikke alltid like godt for de situasjoner eller krysninger av roller og relasjoner som gjør seg gjeldende i den enkelte familie: *... mamma er mer som ei bestevenninne for meg enn hva hun er mamma, på en måte. For vi har jo veldig mye felles. Jeg har funnet ut opp igjennom årene – at vi ligner veldig mye og ... Mamma kjenner igjen mye av problemene som jeg har hatt – tenåringsproblemer og sånn. Så mamma har jo bare vært bestevenninne, egentlig.* (Jente 20) Fordi familiesituasjonen ikke er helt ordinær, og de ikke identifiserer seg med fosterbarnstatusen, kunne det være vanskelig å finne dekkende begreper når familierelasjoner skulle beskrives: *... Så det er mormor som har – hun har aldri vært mamma, hun har vært mormor da, for mamma har vært mamma. Men det har vært helt normalt for meg å bo hos mormor, liksom. Ikke vært noe sånn at jeg tenker over at jeg er fosterbarn og jeg bor ikke slik som alle andre barn. (...) – jeg kjenner jo ikke til noe annet.* (Jente 20)

Stabilitet i bosted og oppvekstmiljø gjorde at det sjeldent var nødvendig å forklare familiesituasjon, fordi *alle* visste hvordan det lå an. Etter flytting hjemmefra eller i møte med nye miljøer kunne spørsmål likevel forekomme: *... så sier jeg at jeg bor hos besteforeldrene mine, liksom. Og så spør de hvorfor det? Så sier jeg – ja, de er fosterforeldre, fordi det og det. Så – Nei, jeg sier fordi mamma har vært stoffmisbruker og pappa er syk og ikke kan ha oss. Så da – istedenfor å bo i fosterhjem, så valgte de da å ta oss.* (Jente 19)

Ungdommen skriver seg her inn i en normalitetsfortelling. Der er det alminnelig slektskap og familie som gjelder. Barna som har vokst opp hos sine besteforeldre, ser ut til å finne det *unaturlig* å omtale besteforeldrene og seg selv gjennom en barnevernterminologi. Besteforeldrene ivaretar foreldrefunksjoner og har en formell status som fosterforeldre, men er fortsatt deres besteforeldre. Fosterbarna beskriver sin familie som *en* familie, det vil

si hos besteforeldre der de bor, men familien inkluderer langt på vei også foreldre.

Et annet fellestrekk ved undersøkelsen i 2000 og 2008 er at barnevernet ble beskrevet som en relativt distansert kontrollinstans som var dem lite personlig vedkommende: *en dame som kom og snakket med meg noen ganger* (jente 19) – eller noen som fosterforeldrene snakket med. Barnevernets definisjon av familien som fosterfamilie ser i denne sammenhengen ikke ut til å ha noen plass. Fagterminologi og barnevernets institusjonaliserte og profesjonaliserende kategorier gjenfinnes sjeldent i disse fosterbarnas situasjonsdefinisjon.

De eldste på tidspunktet for flytting til fosterhjem og som ga uttrykk for en klar identifisering med sine biologiske foreldre i 2000, legger i sin omtale av seg selv mer vekt på at de er fosterbarn, og uttrykker en sterkere identifikasjon med denne statusen. Disse opplevde ikke fosterhjemmet som sitt hjem, slik en av guttene uttalte den gang: *Jeg bor vekke*. I 2008 har de fortsatt opplevelse av at biologisk foreldre er den nærmeste familie og der deres barndomshjem er, og framstiller seg selv som fosterbarn. Betrachninger omkring egen situasjon i dag er problemorientert, og problemene relateres til fosterhjemshistorikken:

Jeg har jo lyst til å jobbe, men det kommer jo liksom ... Noe sliter du jo med resten av livet og – Så det har jo blitt ganske mye – (...) for jeg sitter jo sånn – jeg sitter jo og tenker på det ganske ofte, det som – som man har gjennomgått oppigjennom livet (...) Vi har jo hatt det vanskelig og tøft. (...)

Jeg ville heller bodd hjemme hos min mor og så vidt klart meg. (...) Det ville jeg heller gjort, istedenfor å leve i det helvetet jeg har bodd i ... (...) Men jeg synes det var feil at de plasserte oss hos familie. Jeg sa jo alltid det fra jeg var liten: Jeg vil ikke bo her. (Jente 22)

Felles for fosterbarna som ble intervjuet, er at barnevernet inngår som bidragsyter ved etablering utenfor fosterhjemmet. Det ser ut til at fosterbarna vanligvis ikke mottar eller forventer å motta materiell eller praktisk hjelp fra sine foreldre, men fra fosterforeldre og/eller barnevernet.

Familieforståelser

For barn i kjernefamilier framstår det som naturaliserte fakta hvem som er foreldre eller besteforeldre, fordi det er en overlappning mellom sosiale, juridiske og biologiske bånd (Ottosen 1999:384). For fosterbarn både i slektsfosterhjem og i andre fosterhjem fylles foreldrefunksjoner av andre enn foreldre, og relasjonsbeskrivelser passer ikke nødvendigvis til statuser.

Gjennom sin omtale av relasjonen mellom seg og de andre familiemedlemmene plasserer fosterbarna seg i familien. Beskrivelsene av egen og andres posisjon i familien og ulike familiepraksiser viser til ulike måter å «gjøre» familie på (Finch 2007). Retorikken rundt familie i vår empiri knytter an til kjernefamilieforståelser hvor biologi har en sentral plass, men også til en foranderlig, relasjonsbasert eller sammensatt familie.

Fosterbarnas forståelser av familie og egen posisjon kan være basert på biologisk, formelt slektskap og/eller konstitueres ut fra dagliglivets praksiser. Dette samsvarer med studier av fosterhjemsbarn i andre familieformer – beskrevet av Midjo (1997), Ahlberg (2008) og Angel (2009). Også i Ottosens studie (1999) av barn i skilte familier framstår forståelser av familie som resultat av refleksive prosesser og varierer med den enkeltes historie og familiekontekst. Hushold, hjem og familie er med andre ord ikke nødvendigvis *ett*. I slektsfosterfamiliene som i andre typer fosterfamilier varierer det om familien som struktur og relasjon henger sammen.

Hovedtendensen er at det er de ulike personlige relasjonene som betones – ikke kontraktsmessige forhold. Foreldre inkluderes som personer som på ulikt vis og med ulik vekt er betydningsfulle i fosterbarnas liv. Fosterforeldrene hadde, slik fosterbarna så det, en inkluderende holdning til opprinnelig familie, og foreldrene var ofte å regne som en del av (foster)familien. Andersson (2008) hevder at slik inkludering kan bidra til stabilitet i fosterhjemmet. Vi ser ikke at tiden som har gått mellom de to intervju-tidspunktene, har endret fosterbarnas fremstilling av familie vesentlig. Det kan imidlertid i dette materialet se ut til at det går et skille mellom dem som har hatt en stabil oppvekst fra de var små hos sine besteforeldre, og dem som ble plassert senere eller har hatt en mer ustabil familiesituasjon. I den første gruppen er selvframstillinger mer preget av deres opplevelse av normalitet og stabilitet i familiesituasjonen. I den andre gruppen framvises en sterkere identifikasjon med biologiske foreldre, svak tilhørighet i slektsfosterhjemmet, og «problemidentiteter» aktualiseres noe mer.

Mødre og fostermødre, fedre og fosterfedre

I likhet med annen barnevernforskning har mødrene i denne studien en annen posisjon og er mer stabile i kontakten sammenliknet med fedrene (Havik 1996, Heptinstall mfl. 2001, Holtan 2002, Egelund og Hestbæk 2003, Messing 2006, Andersson 2008, Angel 2009). Fedrene har jevnt over vært fraværende i deres oppvekst og er det fortsatt. Unntaksvis er fedrene

involvert i begivenheter i sine barns liv, og da gjerne etter barnas eller fosterforeldres initiativ.

Farskap i vårt samfunn beskrives å være i spennet mellom den *tradisjonelle/fraværende far* og den *nærværende/fleksible moderne far* (Brandth og Kvande 2003). I dette materialet beskrives fedrenes posisjon som ulike varianter av den faktisk fraværende far, fjernt fra det moderne demokratiske farsideal. Til sammenlikning opplever andre barn som ikke bor med begge foreldrene på grunn av samlivsbrudd, svært sjeldent at kontakten med den andre av foreldrene brytes (Jensen 2005). Det kan se ut til at tradisjonelt kjønnete sider ved foreldreskap preger fosterbarns foreldre i særlig grad. I denne sammenhengen kan det ikke utelukkes at barnevernets praksiser bidrar til å opprettholde etablerte kjønnete strukturer for foreldreskap. Kjønnforskjeller i ivaretagelse av omsorgen for barna gjelder i dette materialet, i likhet med andre studier, først og fremst foreldre, men også fosterforeldre (Broad 2004, Holtan og Thørnblad 2009). Dette framgår av fosterbarnas fortellinger og er synlig ved at det i hovedsak er kvinner på morssiden som er fosterforeldre. En annen forskjell er også at ingen fosterfedre er enslige, mens flere fostermødre er enslige.

Det kjønnsdelte mønsteret i fosterhjemfeltet må sees i sammenheng med kjønnete strukturer for omsorgsutøvelse i samfunnet forøvrig. I en komparativ studie av åtte land (Sverige, Frankrike, Tyskland, Nederland, Italia, Irland, England og USA) fant Daly og Rake (2003) likhet landene imellom med hensyn til kjønnsbestemt omsorgsutøvelse; mens menn kan velge å yte omsorg, er det en forpliktelse for kvinner. De sosiale normene for foreldreskap har kjønnete betydninger som tilsier et langt større sosialt avvik for kvinner enn for menn i å ikke ivareta egne barn. Mødrenes familier kan også oppleve skam ved at en søster eller datter ikke ivaretar omsorgen for sitt barn (Holtan og Eriksen 2006). Det er grunn til å anta at dette medvirker til at mødre og kvinner i mødres familier tar ansvar i et annet omfang enn hva som er tilfellet for fedre og fedres familier. I tråd med Bourdieus (2000) tese hvor kvinnene representerer *det kontinuerliges side*, hevder Ottosen (1999:395) at det er en generell tendens til at familieoppløsning og nye familiedannelser bidrar til at mor og hennes slektsgruppe blir det permanente, stabile element, mens fedrenes side potensielt er utskiftbar, *diskontinuerlig*. Dette fenomenet gjør seg klart gjeldende for fosterbarn og familier i dette materialet.

Klient og familiemedlem

Begrepe ne fosterbarn og fosterfamilie fungerer distingverende og gir barn en klientstatus som ikke er selvvalgt, men er en formell tilskrivning som følger av offentlig omsorgsovertakelse. I tidligere tider var klassifiseringen som fosterbarn klarere stigmatiserende eller marginaliserende (Hagen 2001). I dag gir den assosiasjoner til problembelastninger som følge av en uønsket omsorgssituasjon – vanligvis foreldrenes avvikende livsførsel. På tross av langvarige klientforhold har barnevernet i denne studien ikke en fremtredende plass i fosterbarnas beskrivelser av egen oppvekst. Det kan se ut til at fosterhjemmene blir kontrollert, mottar ytelser fra et kontinuerlig tilstedeværende, men for fosterbarna tilsynelatende usynlig barnevern. For flere ser fosterbarnstatusen ut til å minimaliseres nærmest til en formalitet. Særlig de som har hatt hele sin oppvekst for eksempel hos mormor, ser på sin oppvekst og familiesituasjon som alminnelig – og distanserer seg fra barnevernterminologien. Det er det normale eller vanlige ved deres oppvekst som vektlegges. Kontakt med barnevern, økonomisk godgjøring eller andre kontraktsforhold som er knyttet til profesjonalisert fosterhjems virksomhet, er lite framtrædende, og deres selvframstillinger bærer lite preg av barnevernets institusjonelt forankrede problemidentiteter (Järvinen og Mik-Meyer 2003). Unntaksvis presenterer fosterbarna seg som marginalisert som følge av kontakt med barnevernet eller sine foreldres problematikk.

Ved langvarige klientforhold i oppveksten kan klientifisering være en utilsiktet konsekvens. Barnevernfaglig er det sentralt at tiltak ikke skal fungere klient- eller avhengighetsskapende. Det er behov for å undersøke forhold som forebygger klientifisering når langtidsplassering er nødvendig. Velfungerende slektsfosterhjem kan være en arena for slike studier.

Slektsfosterhjem som *fosterhjem* er juridisk sidestilt med andre fosterhjem, og er i likhet med andre fosterhjem etablert i en profesjonaliserende barnevernkontekst. Betraktet som *familie* har slektsfosterhjem likhetstrekk med «nye», sammensatte familier og skiller seg fra andre fosterfamilier ved å være basert på etablerte, nære relasjoner. Ungdommene i dette materialet betoner normalitet og slektskapsrelasjoner, ikke kontraktsmessige forhold. Det særegne ved slektsfosterhjem reiser spørsmål ved om det er tjenlig med felles modell og rammeverk for disse og andre fosterhjem.

Noter

1. Betegnelsen fosterbarn brukes i artikkelen om de intervjuede, uavhengig av deres alder.
2. Begrepet privat sfære viser til familie og venner, det individuelle, skjult for offentlig innsyn, mens offentlig sfære viser til det politiske, synlige, kollektive og tilgjengelige (Kielland 2001).
3. For mer informasjon om utvalget 2000, se Holtan 2002.

Litteratur

- Ahlberg, J. (2008). *Efter kärnfamiljen. Familjepraktiker efter skilsmässa*. Doktorsavhandling (sociologi). Örebro, Samhällsvetenskapliga institutionen: Örebro universitet.
- Angel, B.Ø. (2009). *Å flytte hjem igjen etter å ha bodd i fosterhjem – en analyse av barns selvoppfatninger og livshistorier*. Doktoravhandling (sosialt arbeid). Trondheim, Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Andersson, G. (2008). *Utsatt barndom – olika vuxenliv: ett longitudinellt forskningsprojekt om barn i samhällsvård*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Andresen, A. (2006). *Hender små: bortsetting av barn i Norge 1900–1950*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Backe-Hansen, E., T. Egelund og T. Havik (2010). *Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bourdieu, P. (1996). On the Family as a Realized Category. *Theory, Culture & Society*, 13:19–26.
- Bourdieu, P. (2000). *Den maskuline dominans*. Oslo: Pax Forlag AS.
- Brandth, B. og E. Kvande (2003). *Fleksible fedre*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Broad, B. (2004). Kinship care for children in the UK: messages from research, lessons for policy and practice. *European Journal of Social Work*, 7:211–227.
- Cheal, C. (2008). *Families in today's world. A comparative approach*. New York: Routledge.
- Daly, M. og K. Rake (2003). *Gender and the welfare state: Care, work and welfare in Europe and the USA*. Cambridge: Polity Press.

- Egelund, T. og A.-D. Hestbæk (2003). *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt*. Rapport 03:04. København: Socialforskningsinstituttet.
- Finch, J. (2007). Displaying Families. *Sociology*, 41:65–81.
- Haavind, H. (2000). Analytiske retningslinjer ved empiriske studier av kjønnede betydninger. I Haavind, H. (red.): *Kjønn og fortolkende metode*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hagen, G. (2001). *Barnevernets historie – om makt og avmakt i det 20. århundret*. Skien: Akribe Forlag.
- Havik, T. (1996). *Slik fosterforeldre ser det. Resultat fra en kartleggingsstudie*. Skriftserien nr. 3. Bergen: Barnevernets kompetansesenter på Vestlandet.
- Helgeland, I.M. (2007). *Unge med alvorlige atferdsvansker blir voksne: Hvordan kommer de inn i et positivt spor? En oppfølgingsstudie over 15 år*. Doktoravhandling (dr. polit.). Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt: Universitetet i Oslo.
- Heptinstall, E., K. Bhopal og J. Brannen (2001). Adjusting to a Foster Family: Children's Perspectives. *Adoption and Fostering*, 25(4):6–16.
- Holstein, J.A. og J.F. Gubrium (2003). *Inside interviewing: new lenses, new concerns*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Holtan, A. (2002). *Barndom i fosterhjem i egen slekt*. Doktoravhandling (sosiologi). Tromsø, Institutt for sosiologi: Universitetet i Tromsø.
- Holtan, A. og S. Eriksen (2006). The brittle attraction: Women deprived of the custody of children. *The International Journal of Child and Family Welfare*, 9:178–192.
- Holtan, A. og R. Thørnblad (2009). Kinship foster parenting; gender, class and labour-force participation. *European Journal of Social Work*, 12:465–478.
- Höjer, I. og M. Nordenfors (2001). *Att leva med fostersyskon*. Skriftserien 2006:5. Göteborg, Institutionen för socialt arbete: Göteborgs universitet.
- Jensen, A.-M. (2005). Harde fakta om myke menn. I Ellingsæter, A.L. og A. Leira (red.): *Velferdsstaten og familien: utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Järvinen, M. og N. Mik-Meyer (2003). Innledning. At skabe en klient. I Järvinen, M. og N. Mik-Meyer (red.): *At skabe en klient*. København: Hans Reitzels Forlag.

- Kielland, E. (2001). En drøfting av begrepene privat, offentlig og privatisering. I *Makt og kjønn i offentlig omsorgsarbeid: rapport fra workshop Bergen 9. og 10. mai*. Rapportserien nr. 34. Oslo: Makt- og demokratiutredningen 1998–2003.
- Leira, A. (2004). Omsorgsstaten og familien. I Ellingsæter, A.L. og A. Leira (red.): *Velferdsstaten og familien: Utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Messing, J.T. (2006). From the child's perspective: A qualitative analysis of kinship care placements. *Children and Youth Services Review*, 28:1415–1434.
- Midjo, T. (1997). Familierelasjoner og identitetsdannelse. I Backe-Hansen, E. og T. Havik (red.): *Barnevern på barnas premisser*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Neale, B. og J. Flowerdew (2003). Time, texture and childhood: the contours of longitudinal qualitative research. *International Journal of Social Research Methodology*, 6:189–199.
- Nordstoga, S. og A.M. Støkken (2009). *Barneverninstitusjoner og markedsbyråkrati*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ottosen, M.H. (1999). Familieoppfattelser blandt børn i sammenbragte familier. I Dencik, L. og P.S. Jørgensen (red.): *Børn og familie i det post-moderne samfund*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Sogner, S. og H. Sandvik (2003). *I gode og vonde dager: familieliv i Noreg frå reformasjonen til vår tid*. Oslo: Samlaget.
- Statistisk sentralbyrå (2011). *Barn med plasseringstiltak per 31. desember, etter alder og tiltak. 2009*. Hentet 7. januar 2011 fra <http://www.ssb.no/emner/03/03/barneverng/tab-2010-07-06-08.html>.
- Syltevik, L.J. (2000). *Differensierte familieliv. Familiepraksis i Norge på slutten av 90-tallet*. Rapport 2/2000. Bergen, Senter for samfunnsforskning: Universitetet i Bergen.
- Ulvik, S.O. (2003). Penger, kjærlighet og arbeid: Et kulturpsykologisk perspektiv på fosterforeldreskap. I Backe-Hansen, E. (red.): *Barn utenfor hjemmet. Flytting i barnevernets regi*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Vinnerljung, B. (1996). *Fosterbarn som vuxna*. Lund: Arkiv förlag.
- Wilson, K. og J. Evetts (2006). The professionalisation of foster care. *Adoption & Fostering*, 30:39–47.

Summary

Growing up in kinship foster care; the family understanding of young adult foster children

This article discusses how foster children aged 18–22, in long term kinship foster care understand their family relations. Through analysis of qualitative interviews foster children's representation of family and their perception of their status as foster children are explored. The article is based upon empirical material that makes up part of a follow-up study of foster children, interviewed in 2000 and 2008. Perceptions of foster family and relationships with parents appear to be more stable than changing. The main tendency is that personal relations are focused, not the formal contract. Foster children in kinship foster care emphasize the normality, not client statuses.